

Kiváló gondot fordítunk ezen évfolyamban természettudományi rovatunkra s e nemben érdekesnél érdekesebb, változatosnál változatosabb közlemények állanak rendelkezésünkre. Folytatjuk azon intézményünket, melyvel az ifjuság nemes ambícióját serkentjük és munkakedvét szítjuk, hogy negyedévenként

irodalmi pályázatot

tűzünk ki. Márczius havában teszszük közzé most hirdett pályázatunk eredményét. Változatos és dús Fejtörő rovatunk Csizsár József vezetése alatt hetenkint közöl kérdéseket, melyeknek megfejtői között

értékes könyvjutalmakat

sorsolunk ki és ily módon fokozzuk az ifjuság érdeklődését.

„Vegyes“ czimű rovatunkban hiven regisztráljuk a nagyvilág ama ujdonságait, melyek az ifjuság számára érdekelnek. „Iskolai élet“ rovatunk bő értesítést ad az önképzőkörök működéséről, az egyes intézetekben fölmerülő eseményekről stb. és valósággal összekötő fonat létesít az ország legkülönbözőbb középiskoláinak diáksága között. Minden egyes hívünk bizalommal fordulhat lapunk szerkesztőjéhez, ki kérdéseire készségesen válaszol és ad fölvilágosítást a „Szerkesztői telefon“-ban.

Ezekben fejtettük ki lapunknak részletes programját, Ezzel kibontjuk zászlónkat a jövő évfolyamra, fölszólítva és kérve Magyarország középiskolai ifjuságát, sorakozzék alája és karolja föl lelkes pártolása által az egyetlen magyar középiskolai ifjusági organum, a „TANULÓK LAPJA“ ügyét, mert az egyszersmind az ő ügye is!

A „Tanulók Lapja“

szerkesztősége és kiadóhivatala.

A „Tanulók Lapja“ IV. irodalmi pályázata.

Az új esztendő küszöbén is közöljük ova sóinkkal a mult évfolyam utolsó, negyedik irodalmi pályázatát.

Fölszólítjuk lapunk összes előfizetőit és olvasóit, vegyenek minél számosabban és szorgalmasabban részt e nemes versenyben, mely tehetségeiknek valódi erőpróbájául szolgál s melynek eltekintő bírálata igazságos ítéletet mond dolgozataikról. Pályázatunk határidejének meghatározásánál tekintettel voltunk arra, hogy a karácsonyi szünidők közbeessenek s ilykép bő séges idő és alkalom jusson a munkára. Fölvívjuk még a pályázók figyelmét azon elvek megszívlelésére, melyeket a mult pályázatra beérkezett dolgozatok bírálatánál fejtettünk ki: mivel a jutalom csak abszolút becsü múnék adható ki Pályatételeinek a következők:

1. Bármely tárgy értekezés. Jutalma 10 korona.
2. Valamely költemény széptani fejtegetése. Jutalma 10 korona.
3. Kemény Zsigmond báró egyik regényéről («Zord idő», «Rajongók», «Férj és nő», «Öz-

veg és lánya», «Gyulai Pál», «Ködképek a kedély láthatárán») szoló tanulmány. Jutalma 10 korona.

4. Elbeszélés, mely tárgyát lehetőleg az iskolai életből vegye. Jutalma 10 korona.

5. Eredeti költemény. Jutalma 8 korona.
A «Tanulók Lapja» szerkesztőségéhez (Budapest, IX., Soroksári-utca 31. szám) czimzett, bélyeggel ellátott levélben beküldendő pályamunkák 1897 évi február hó 15-ig adhatók be. Pályázatunkban részt vehetnek lapunk összes előfizetői és azon önképzőköröknek tagjai, melyek a «Tanulók Lapját» járattják.

A pályázók dolgozatukhoz jelíges levelet tartoznak mellékelni, mely belül a pályázó nevét és lakásának pontos megjelölését, kívül pedig a dolgozat czimlapjára is rájegyzendő jelíget tartalmazza. A dolgozatok külső alakjára nézve megkívánjuk, hogy a papírlapnak csak egyik felére legyen írva.

A pályázat eredményét jövő évi márczius hó elsején megjelenő számunkban hirdetik ki.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt
A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA AJÁNLVA.

Előfizetési árak:		SZERKESZTI:	SZERKESZTŐSÉG:
Egész évre	4 frt.	Dr. RUPP KORNÉL	Budapest, IX., Soroksári-utca 31.
Fél évre	2 frt.	főgymnasiumi tanár.	KIADÓHIVATAL:
Negyed évre	1 frt.		Budapest, VI., Teréz-körút 23. sz.
Megjelenik minden vasárnap.		Kiadja a „Kosmos“ műintézet, kő- és könyvnyomda és hírlapkiadó részv.-társ.	KÉZIRATOKAT nem adunk vissza.

A jó tanár.

(*) A közel mult napok egyikén lövonatra szálltam föl. A kocszi belsejében csak két fiucska ült. Az egyik tizenhárom-tizennégyéves, a másik valamivel idősebb lehetett. Könyvcsomag volt a kezükben s így belépésemkor azonnal sejtettem, hogy tanulók. Sejtelmem nem csalt, mert beszélgetésük elárulta, hogy csakugyan azok. A tanárokról beszélgettek. Engem érdekelt ez a tárgy, hát oda figyeltem. Sorba vették tanáraikat s kritizálták. Láttam, hogy jóérezsű fiúk és azt is kivettem a beszédjükből, hogy jó tanulók is lehetnek.

Mind a kettő más és más intézetbe járt s azért tartózkodás nélkül tárgyalták iskoláik dolgát és igyekeztek egymást fölüllicizálni.

A kisebbik nagy szeretettel beszélt egyik tanáráról s így jellemezte őt: Végtelen szigorú a mi tanárunk, a legesekélyebb dologért, rendtelenségért, hanyagságért büntet, — de látszik rajta, hogy nem szívesen teszi, látszik, hogy az ő jó szíve szeretne elnéző lenni irántunk, de, mert a büntetés javunkra szolgál, el nem néz semmit sem. Nála bukott meg az osztályban a legtöbb tanuló, nála legkevesebb a jeles, mert csak elvéve akad itt ott egy, hanem aztán a ki jeles, az tud is annyit, a mennyit némely felsőbb osztályu középszerű tanuló sem tud. Sokat lehet tőle tanulni, mert mindig az életre hivatkozik, az életből veszi példát s mert derék embereket akar belőlünk nevelni, kisebb gyarlóságainkat is csiszolni akarja. A milyen szigorú az iskolában, olyan jó az iskolán kívül. Ha valami hibát követünk el, a melyért tőle az iskolában büntetést kaptunk, az iskolán kívül szelid szemrehányásokkal illet bennünket s résztvevőleg sajnálkozik büntetésünkön. A mennyire szigorú velünk szemben,

annyira pártfogónk másokkal szemben; ha más tanárnál bajban vagyunk, közbenjár, kérlel, védelmez, tandijelengedést, ösztöndíjat, könyveket szerez, van, akit nemcsak írószerekekkel, hanem pénzzel is segít. . . .

— Hát persze szeretitek is? kérde a másik.
— Van, a ki nem szereti a szigorúságért, van olyan tanuló is, a ki igazságtalannak tartja, mert megbuktatta, — pedig oly igazságosan osztályoz, hogy mi magunk előre tudjuk, kinek milyen jegyet fog adni; néha még ő enyhébben osztályoz, mint mi, mert, ki tudja, talán a szíve néha erőt vesz igazságosságán.

— Van-e sok jó tanuló köztetek?
— Kevés; a tanár minden jósága és szigorúsága mellett is az osztály nagy része hanyag; pedig vele nem lehet tréfálni, mert előtte csak addig van becsület, a mig valaki tanul, ha valaki hanyatlik, elvesziti az ő becsülését is.

— Oh, a mi tanárunk egészen más, felelte a nagyobbik fiú; nekünk nem sokat kell tanulni, a leczkénk kevés, a mi tanárunk kevéssel is beéri; ha csak valamit tudunk, nem bukunk meg; most 52 közül csak 8 bukott meg, — de azok majdnem mindenből megbuktak. A mienk is jó, mert nem büntet, kicsit megszid bennünket, aztán minden jól van. Ő is szeret bennünket, mi is szeretjük őt. Lásd, milyen szerencsések vagyunk, hogy ilyen jó tanáraink vannak. Egy megállóhelyhez értünk s a két kis kritikus leszállt.

Eltűnődtem a mondottak felett, aztán elhatároztam, hogy megkérdem tőle, hogy ti milyen tanárt tartotok jónak. Irjátok meg nekem, de a tanár nevét és tárgyát ne említsetek. Irjátok meg, melyik tanárokat s miért tartjátok jónak.

A rétségek fia.

— TRELLEK FERENCZ ifjúsági regénye. —

A napnak első vörösses sugara ép mos villant le a mérhetetlen rónákra és arany zománczal vonta be a két magányos embert. Mindketten hallgattak, elmerülve abba a nagyszerű látványba, melyet a fölkelő nap nyújtott, midőn varázslatos fényárba vonta a rétséget.

Kis idő múlva fölemelkedett a férfiú és Pál csak most, a nap világánál, mikor egyenesen állt, vehette ki, hat lábat meghaladó, rengeteg nagyságát. Maga is fölkel, azonban, noha korához képest elég magas termetű volt, társa mellett kis babszemjankónak tűnt föl.

Az idegen bivalybőr vadászingeret hordott, mely annyira testhez álló és puha volt, hogy szoborszerűleg hozzásimult tagjaihoz. Külső megjelenésében és fegyverzetében tökéletesen a Nyugat vadászát tüntette föl. Ámbár tartása férfiasan erőteljes volt, redőktől barázdált ábrázata, valamint

színe mutatta, hogy az élet delét már esztendő óta által lépte. Tekintete köröskörül járt a rétségen és azután fiatal pártfogoltjára irányult:

— Van-e erőd egy kis utra, gyermek?

— Igen, uram, készen vagyok.

— Ugy jér, mert nem szívesen időzöm ebben az átkozott vadonban, hova most is csak bölény csábitott; bőrért szerettem volna, mert tudtam, hogy nem vihette messzire. De hát a farkasok felültettek zsákmánnyal. Menjünk a folyáig, csak egy-két mértföld a járó föld, azon túl pedig van egy kunyhóm. Ott kipihenheted magadat és azután elbeszélheted sorodat.

Ezzel vállára vetette nehéz karabélyát és oly hatalmasan kilépett, hogy a fiu csak ügygel-bajjal követhette. Az óriás észrevette ezt

és mérsékelte menését. Jó ideig haladtak ily módon hallgatva egymás mellett, míg végre egy széles folyónak fákkal és cserjével borított partjához érkeztek, mely mély mederben hőmpölygette zavaros, sárgás vizét nyugat felé.

Midőn leszállottak egy kidőlt fatörzsektől fődött, keskeny erdei ösvényen és ott állottak a víz szélén, Pál a folyónak egy öblében indián canoét vett észre, melyben néhány bivalybőr hevert. Oda tartottak és a vadász taglejtéssel szölitotta föl a fiut, hogy szálljon be az elég nagy csónakba és maga is követte. Hatalmas férfiere volt szükség, hogy a járomű keresztül juthasson a széles, sebesen tovarohanó áron. De alig egy negyed óra múlva kikötöttek a tulsó parton, mely szintűgy kákkal, bokrokkal és sűrű csoportokban álló fákkal volt benöve, mint az, melyet odahagytak. A trapper kihúzta a ladikot a szárazföldre és gondosan odaerősítette egy fához. Azután izmos vállaira kanyarította a bivalybőröket, az evezőt Pálra bizta és fölhágott a partra, honnan a fiu egy fából készült háziköt pillantott meg, melyet bokrok vettek körül és néhány szilfa árnyékolt be.

— Ez az én hajlékom, mondá a vadász. Nálam csakhamar megismerkedel a pusztaság lakóinak vendégszeretetével.

Földre dobta a bivalybőröket, kinyitotta a kunyhó ajtaját, melyben bőrök, fegyverek, kicsiny hordók és ládák, bádögédények, egy tüzhely és számos más apró-cseprő dolog tárult a belépő elé. A trapper egy halom apróra vágott fára mutatott és így szólt: Adj ide belőle, fiam.

Pál engedelmeskedett és mihamar tűz lobogott, lángján pedig egy fazék viz forrott, melyet a közeli forrásból merítettek. A trapper theát szedett elő és a gőzlgő vizet a korsóba öntötte. Azzal egy kis rekeszből kukoriczakenyeret, meg sült antilopeczombot vett ki, kést adott Pálnak, odanyújtott egy bádögésését, rámutatott a korsóra és az élelmiszere s így szólt: «Láss hozzá gyermek, szívesen adja a gazda», mire derekas étvágygyal ültek neki az izes reggelinek.

Miután éhségét csillapította, jóleső, kejes érzélem futotta át a fiu testét. Nem csoda, hisz napok óta csupán szárított húsban részesült, abban is csak szűken kiszabva; meleg, éltető italt pedig keservesen nélkülözött.

A trapper pipára gyújtott és nyugodtan ere-

gette a füstöt. Majd kis idő múlva e kérdéssel fordult a szerényen várakozó fiuhoz: «Mi a neved?»

— Osborne Pál, uram.

Az óriás barna arcán mintha villám czikkázott volna e névre végig és széles melléből tompa bűgás fakadt föl.

A fiu megrettent és mialatt a trapper zihálva lélekzett és kezével elfödte ábrázatát, e kérdést koczkáztatta: «Tán valami baja van, uram?»

Jó időbe került, míg a trapper elvette kezét arczáról és válaszolt. Vonásainak csak oly kifejezése volt, mint rendesen, midőn így szólt: «Semmi sem, gyermek, csak egy régi görcsroham, mely olykor megtámad, nyilalt tagjaimon keresztül».

Ujlag rágyújtott kialudt pipájára és megint kérdezte:

— Hát hogy is hínak?

— Osborne Pálnak.

— Honnan?

— Arkansas tartományból, Sheffield - Countyból.

— Jó, és az atyád?

— Ah uram, Osborne János három hónappal ezelőtt halt meg, viszonzá szomorúan a kérdezett.

A vadászt úgy látszik, újból meglepte a baja, mert ismét összerázkódott és fájlalmában, mint előbb is, elfödte szeméit. Majd fölállt és sebbellobbal távozott. A fiu tanácstalanul maradt ülve. Múlt az idő, de óriás vendégbarátja nem jött. Végre megnyílt az ajtó, visszatért az öreg és így szólt: «Bezzeg kórságos egy váz lesz az ember vén korára». Majd tovább folytatta: Most pedig beszéld el, miképen került ide annak a két banditának kezébe, kik ide hurezoltak».

Búsán felelt a fiu:

— A Lille-Bocki iskolában tanultam, midőn édes atyám hirtelen halálának lesújtó híret vettem. Hozzá siettem, de már csak drága földi maradványait kísérhettem temetőbe. Egy-magamban, elárvulva állottam a világon, nagyon is korán birtokába jutva annak a nagy vagyonnak, melyet édes atyám szerzett számomra. Ah, mily örömet lemondottam volna róla, csak ő élt volna!

— Te vagy az örökös?

— Igen, uram, én voltam atyámnak egyetlen gyermeke.

— De hisz zsenge korodnál fogva a törvénynek gyámot kell számodra kirendelni, ha ugyan a végrendelet nem nevez meg egy ilyent.

— Végrendeletet nem találtak és gyámomul a bíróság apámnak egyik fivérére nevezte ki.

— Kit? csattant föl a trapper oly hangon, hogy Pál összerázkódott reá. Észrevéve ezt, hezzátette: Boocsáss meg, fiam, nem értettelek meg — tehát kit?

— Atyámnak egyik öcsését, Osborne James urat.

— Jól van, tovább.

— Én alig ismertem James bátyámat, mert korábban Coloradóban lakott és csak néhány hónappal atyám halála előtt telepedett le ismét a mi közeliünkben.

— Tovább, tovább.

— Átvette az általam öröklött vagyont igazgatását, mely vagyont kiterjedt jószágokból állott, én pedig visszatértem Little Rockba, hogy tanulmányaimat befejezzem. Midőn a szünidőkben hazatértem, nagybátyám azt ajánlotta nekem, induljunk el a Kansas-területi prairiekre.

— A prairiekre? Mily okból?

— Boldogult atyám ott is tekintélyes jószágokat szerzett és nagy marhacsordákat tenyészített, melyek néhány cowboy felügyelete alatt állanak. Bátyám úgy vélekedett, ideje már, hogy ottani birtokomat megszemléljem. Nekem természetesen mi sem okozhatott nagyobb örömet, mint egy kirándulás a rétségekre és így rögtön fölkerkedtünk. Az utazás azon mértékben, a hogy a telepítvényektől távolodtunk, mind fáradságosabbá vált, az emberek is, kik-kell találkoztunk, mindig durvábbaknak és féktelenebbeknek mutatkoztak. Itt láttam először indiánokat, a kik bizony vajmi szilaj alakok.

— Tudod-e, minő törzsből valók voltak?

— Azon emberek, kikkel találkoztunk, úgy vélekedtek hogy a cheyennek népéből származnak.

— Ugy? Jó. Tovább.

(Folytatása következik.)

Csudásság a költészetben.

Esztetikai tanulmány. Irta: Kemény Aladár.

(3)

Az emberi szellem fejlődésével művelődési pályafutásának vajdásaival óriási fordulat áll be az eposzi csudásság lényegében. Az idők változtak a régi gyermeteg bizalom helyett kutató éberség, profán vizsgálódási vágy lépett előtérbe. A költő sem maga nem hitt tárgyában, sem olvasóival nem volt képes azt az egyszerű tant elhítenni, mit az elődök szentül vallottak. Ily körülmények közt létrejött az eposzi csudásságnak új formája: a *machinatio civina*, az isteni gépezet.

Vergilius Aeneis-ben mutatkozik e reform első ízben. A nagy latin nemzeti epepeia szerzője vallásos szív, de egyúttal öntudatos fő is volt. Szolgai utánzás, csaknem szószerinti átültetések megférnek nála a lángszerű újításokkal. Homerosz és az ő csudás eleme közt az a különbség, mint a mi az igazi és csinált virág között. Külsőleg megegyező, de célzathoz szertelen módon elütő. A mi Homerosznál föltétlen, tiszta hiedelem, az nála művészi eszközzé lesz. Nem csuda, hogy ilyenképen kézzelfoghatólag hideg leleménybe süllyed. Homerosz csudás eleme maga a legalább igaznak tartott tény, Vergiliusé színjáték, melyet a háttérben a gépész-mester, azaz a költő igazgat.

Mint az ének szájról-szájra, úgy szállott költőről költőre a Vergiliustól megállapított isteni machina, mintegy kimeríthetetlen forrást nyújtva a későbbi korok irodalmainak. Merő chablonná vált, melynek egyes részeit — a gép szerkezetének rugóit, fogait — széptani műszavakkal illetik.

A cselekvényt az *isteni megbízás* nyitja meg, melyet a hőssel Hermes-Mercurius közvetít, kit Homerosz óta az epikusok nagybárá az isteni segély közegéül használnak. Felsőbb hatalmak ellenküzdelle, gátoló kísérletei szervezik a bonyodalmat. Homerosz nyomán életbe lép az *anticipatio*, a mely kivált tragikai jellegű eposzokban alkalmaztatik nagy sikerrel. A hős előre értesül azon sorsról, mely neki szánva van: az anticipatio ilyenképen, előre jelezvén a történéseket, megnehezíti a költő föladatait ennek leleményességétől és ügyességétől függ azután, hogy az érdekességet tovább is fentartsa. *Achilles* előre megtudja azon gyászos végzetet, mely reá várakozik s mégis nyugodt fenséggel megy elébe; *Hektor* is keserűen sóhajt föl, hitvesétől bucsuztában:

Eljő még az idő, mikoron szent Trója leomlik
S dárdavető Priamos s Priamosnak népe kipusztul.

Ez anticipatióba, mint egyéni eredetűbe, szubjektív elemek vegyülnek. A nevezett hős lélekében tartós fájdalom borongott s ő jós lélekével megsejtette a hazájára leelkedő gyászos véget. A *Nibelung*-ének *Hagenjét* hasonlóképp megintik a Rajna-sellő, ne folytassa útját Krimhilda országa felé, ám a hős törhetetlen daccezzal nem akadályozza meg a végzet teljesülését. *Zrinyi*-nek is megjósolja Radivoj szel-leme dicsőséges elését.

Gyönyörű példáját találjuk az epikai előrejelésnek a *Buda hatálya* első énekében. Midőn a költő a fejedelmek egységénél rakott áldozati máglyáról azt mondja, hogy «vérharagos lángok csaptak ki beőle», már ezzel sejtethi, hogy a szövetségnek rossz vége lesz.

A csudás elemnek megszabott tényezői közt foglal helyet a művészi fogások egy kissé merész, de hatásosságra nézve hálás alakja: a jóslatmondás a teljesedés után, *anticipatio post eventum*, mely tulajdonképen az anticipatio egyik faja. Siker kedvéért az elbeszéltek után nagy idővel néha sok századokkal élő költő felsőbb hatalommal ihlett jövendölést mondhat a bekövetkezendőkre nézve, melyeknek ő természetesen tanúja volt. Vergilius *Aeneis*-ének 6-ik énekében lemeneszti hősét az alvilágba s itt rendre megpillantja vele Rómának majdan napvilágra szállandó hőseit és jeleseit; ugyanezen munka első énekében Venus megvigasztja szerelmes magzatát Jupiter által, ki eléje tárja az utódaira várakozó reménnyel teljes sorsot, Rómának világot leverendő hatalmát: «Parce metu Cythereia, maent immota tuorum fata tibi» stb. Ennek nyomán *Camoens* «*Luziada*»-jában a főisten szintén megnyilatkozik az előtte könyörgő Venusnak, előadván neki a portugálok jövendőbeli tengeri hegemoniáját, Albuquerque, Almeida, Pacheco dicsőséges szereplését.

E pontra nézve megjegyezhetjük hogy lényegében véve nem nagy fáradság az utókor emberétől jóslatokat adni az elődök szájába. Nemi komikum izlik ki e vonásból, azért is szem előtt kell tartani azon elvet, hogy a fenségest egy lépés választja el — a nevetésestől.

A machinának egy szintén közhelylyé vált részét teszi az *epikai álomlátás*. Az álom általános értelemben szubjektív csuda; a látomás alapja a bensőben gyökerezik: a fantázia a meg nem ernyedtt idegek működése folytán izgott munkába van s a lelki szemek elé

képzeti ábrákat varázsol. Ellenkezőleg az eposz álma tökéletesen objektív jellegű, a hóst a költő felfogása és intenciója szerint *tényleg* valamely magasabb, befolyásoló elem látogatja meg szunnyadtában, hogy nagy elhatározásra bírja. Így a hatás ezen eszköze, mint tisztára objektív színezetű csudásság, a cselekvénynek szerves, lényeges mozzanata, sőt gyakorta rugóponttá is emelkedik. Az *Odysseiában* Athéne Nausikaa királykisasszonyt álmában hangolja jóindulatra a bujdosó Odysseus iránt. *Aeneas*-nak szendergésében többszörte megjelenik Mercurius, elébe szabva teendőjét, vagy figyelmezteti pangásra kárhozott kötelmeire. *Camoens* alvó Vasco de Gamáját Venus ójja meg, kerülje ki a mások galád leelkedéseit: Tassónál Gábiel arkangyal, e modernizált Hermes száll le Bouillon Godofrédhez, hogy a szent sir fölszabadítására serkentse; *Zrinyi* Alektó furiát küldi, Szolimán epéjét a magyarok ellen fölkaivarni.

Az eposzok hőseinek gyakorta meg szoktak jelenni hozzátartartozóik. E jelenések leírásában a különböző korok nagy epikusainál csudálatos eszmerokonságot vehetünk észre. Ez onnan ered, hogy valamennyien a költők atyjának egy ilyen helyét vették mintaképül (*Odiseia* 11. ének). Az *Aeneis* második énekében két ilyen szellemjelenés fordul elő; egyszer a véres, csapzott Hektor tűnik a hős elébe, másszor elvesztett feleségének, *Creuának* árnyéka. *Aeneas* mindannyiszor át akarja ölni őket, de karja csak pusztá levegőt találhat:

Ter conatus ibi collo dare brachia circum,
Ter frustra comprehensa manus effugit imago,
Ter levibus ventis volucrique simillima somno.

Tassó Godofrédja Hugo király szellemét látja, míg a szendergő Delí Vid előtt az elesett barátának, Radivojnak képmása bukkanik föl.

2. Csudásság a keresztény eposzban.

A klasszikai eposz virágzása után hosszú szünet áll be a költés ezen nemében. Majd századok multán megindul egy hatalmas áramlat, mely ellenállhatatlan izmossággal tolokodik be valamennyi nemzet irodalmába. A *renaissance* elterjedtével megújul a szép antik szellem, mint a hamvaiból kikelt phoenix. A hellén és latin költészet föltámadását ünnepli. Életre gerjednek a hajdankor poétáinak kedvelt képei, az olympusi istenek újra uralomra kapnak, a fellegekben műsák dalolnak, a vizek mentén najádok, szirének játszadoznak, a berkekben driádok lejtik táncukat, a mezőségen dévaj faunok fujják tilinkóikat.

Sajátságos! A *keresztény eposz* nem tudja magát kivonni Vergilius ellenállhatatlan varázsa alól. Csupán egy költő tesz kivételt: Itália költőóriása, *Dante*. «*Divina Commedia*»-ja Rubikon a keresztény és pogány irodalmi szellem között. A szubjektív és objektív csudás elemek különös harmóniában olvadnak össze e megfoghatatlan nagyszerűségű munkában, lévén az egész egy deliriosus álom, melynek tartama alatt Dante lelke Vergilius mester jobbán bevándorolja a másvilágot. Bejárják a pokol összes tornáczait és mind fölleb meg fölleb jutnak. Elérkeznek a purgatóriumba, melynek Cato az őrzője. A paradicsomban megváltik tőle a pogány Vergilius és ezutanszent Bernárd irányozza lépteit. Csillagról csillagra szálldos, majd elmerül a szent háromság szemléletébe. Végre mély álomba süllyed s felébredtekor a földön találja magát.

Első kalauzának megválasztása is arról tesz tanúságot, mily hódolatot érzett a költő a nagy római epikus iránt. Egyébként Dante sokkal is szertelenebb nagyságu szellem, hogyszem eredetisége felől a leghalványabb kétely is támadhatna. Eszméjét, melyet oly elvülhetetlen magásra emelt, megtalálhatjuk ugyan már Homerosznál, ki Odysseust meneszti le az alvilágba. Művészen fejtette ki ugyanezt Vergilius «*Aeneis*»-ének 6. énekében, mely valósággal fénypontja eposzának. Részletesen mondja el hősének vándorlását a Tartarus iszonyain és az Elysium derűs tájain át. Az egészen misztikus hangulat vonul keresztül: a költő *Aeneas* távozására az alvilágból tudatosan fátyolt borít, csak annyit jegyez meg e részben, hogy az «*Álom*»-nak elefántcsont kapuján jutott ki. Ez által sejtetni engedti az olvasóval, hogy az egész pusztá álomlátomás volt. Ily körülmények közt a 6. ének művészi koncipiált, természetesen objektív elemekkel vegyült *szubjektív csudának* vehetjük. Ez áll még nagyobb mértékben az Isteni szintjékra is.

Annál kevésbbé mondhatjuk önnállóknak a renaissance epikájának többi kiemelkedő művelőit. Valamennyien Vergiliusnak lángszű bár, de kevés eredetiséggel bíró tanítványai. A mesternek a csudás elemre vonatkozó chahlonját híven betöltik és tovább fejlesztik, keresztény színezettel mngtoldva. *Tassó* «*Megszabadított Jeruzsálem*»-ében mindennek szervezője Isten. Már előhangjában élénken tiltakozik a pogányos irányzat ellen s művéhez a Muzsa helyett Szűz Máriát hívja segítségül:

Oh Muzsa te, ki homlokodra nem fűzsz
Múló babért, minőt Helikon ad,

De fönn, az égi sergek közt, dicső szűz,
Van örökkényű csillagkoronád!
Tetőled szálljon most szívembe szent tűz,
Te gyujtsad énekem' s ne érjen vád,
Ha ékesitem a való beszédet.
Más bajt szövév abba, nemcsak tiédet.

A közvetítő funkcióknál Mercuriust Gábor arkangyal pótolja.

Érdekesebb tüneményekkel találkozunk a portugálok nemzeti hőskölteményének, a *Luziádnak* csudás elemében. Nagy szerzője hazafi is, keresztény is, mindazonáltal nem mellőzheti Vergilius isteni gépezetét. Felállítja az ókor pogány numenjeit, egy ujkori, keresztény nemzet fölött való rendelkezés jogát adja kezükbe. Am e visszasság nem elég; még kirívóbb ellentétet emel az által, hogy beviszi a katolikus hitélet alakjait is művébe. A mi pedig a latin époszban helyes, érthető és szükséges, a keresztény époszban hideg makhinává válik. Camoensnél a levante Gama által megindított vállalat mellé védőül, pártfogóul Venus áll, ki a luzitánokat szerelmeskedési hajlamuk miatt kedveli, meg Mars, mint a harci kezdeményezések természetes barátja; a hátráltató hatalmat Bacchus képviseli, részint, mert a luzitánok az őt uraló India meghódítására törnek, részint, mert idegenkednek a bortól(!) Az esztetikai fonákság ott éri el tetőpontját, midőn Bacchus a kalandos hősök megrontására a mohamedán Chilóa földjén szentegyházat emel és ily módon sikerül őket elámitani.

Egyáltalában Camoensnél az ellenséges istenség működése szánalmasan eltörpül: az imponzánságnak, vagy szertelenségnek magasabb foka nem nyilvánul benne, gátló ténykedése csak apró eselvényekben, mintegy komolyságot nélkülöző tüzszurdalásokban csucsosodik ki. Pedig a többi nagy epikus, annyira jeleskedik e téren! Milton *«Elvesztett paradicsom»*-ában, tehát vallásos époszban, a Sátán ajakját is mily fenségesnek tudja ábrázolni!

A mi *Zrinyásunk* csudás eleme tökéletesen Tassó hatása alatt készült s miként mintaképét, mély erkölcsi érzület hatja át. A csudásság nem egy művészi, a közhelyektől elütő mozzanatban jelentkezik. Ilyen a kereszt lehajlása az ájtatoskodó Zrinyihez, mely az anticatipiónak szokatlan és szerencsés alkalmazása; a pokol és menny harcza, hová a költő a tarkabarka keleti babonavilágot is belevegyíti (Nagy Ali stb.) végül a finále: Szigetvár védőinek megdicsőülése.

Zrinyi Miklós nagyobb művész; Vörösmarty nagyobb költő: e jellemzetes tulajdonuk époszaiknak csudás elemébe is érvényre jut. Míg a *«Szigeti veszedelem»* csudássága nagy példaképeinek nyomán fényesen van megkomponálva, addig a *«Zalán futás»*-nak szerzője szakit mindennemű hagyománytól, századok folyamán tiszteletben tartott szabványokkal s maga teremt meg költeménye javára egy képzeleti csudavilágot. Mint Miltonnál, úgy nála is a jó elem kél a gonoszszal tusára. Hadúr a hont vitató magyarok mellett áll, míg a bős Ármány a bitorlók pártján foglal helyet. Tényleges beavatkozás csak a válságosabb helyzetekben történik. Végezetül az istenek harcában Hadúr letiporja a gonosz szellemet. — Kár, hogy az eldöntő részlet esztetikailag elhibázott. Hadúrból, ki sziklakkal hajgálja ellenfelét, majd sarkával tapodva tombol fölötté, hiányzik minden magasztosság. Mennyivel fenségesebb Homerosz Zeüszé, kinek fürtje csóválására megrendül az egész Olymposz, vagy Berzsenyi Istene, ki szemöldökével «ronthat és teremthet száz világot».

A testi kiválóság egymagában mit sem nyom a latban, merő akrobatai erőpróba gyanánt tűnik föl. A csudásság eltéveszti úgy hatását, mint hivatását — érzelmi és értelmi fenség hijján.

(Folytatása következik.)

Nagykőrösi királyjárók.

— A „Tanulók Lapja” számára. —

(2)

Mert talán fölösleges is mondanom, hogy Kecskemét Nagy-Kőrös, bármennyire hasonló két szomszédos alföldi város is, emberemlékezet óta hajban van egymással. Tűz és víz, labanc és kurucz, kutya meg macska nem oly megférhetetlen, mint Kecskemét és Nagy-Kőrös.

Nem is annyira gyűlölet az voltaképen, a mit egymás iránt éreznek, hanem valami magyaros,

hetyke versengés, el nem türeése annak, hogy a másik túlszárnyalja; titkos káröröm, ha amaz a rövidebbet húzza és lázas igyekvés akkor, ha a másik valami nagyot tett. Nem kerülhetek össze torzsalkodás nélkül; vásárokon, koreszmában, iskolákban nem voltbékesség, ha kecskeméti meg kőrösi találkozott benne.

Ha Herepey István uram, a nagy-kőrösi

városbíró harangot adott az egyházközségnek, akadt Kecskeméten vagyonos ember, a ki új tornyot építtetett. Ha katonai állításkor Kecskemét 40 nyalka legényt szerelt fel ékes fegyverzetel, állított ki Nagy-Kőrös 60-at még pompásabb öltözetben. Ha Kőrös három-négy portyázó, rabló kuruczhajdút felkötöztetett a határdombon, kerített Kecskemét magának feltuccatlabancot szokat lóggatta fel. Az utóbbiban telt különben legnagyobb gyönyörűségük, mert széles Magyarországon nem volt város, mely annyit szenvedett volna a kétféle ribancz hadtól, mint ez a kettő.

És ebben a két városban megesett egyszer, hogy ország-világ csudájára kibékültek, összeölték egymást, nagy czéczót csaptak; a mulatozás vége persze az lett, hogy a kétféle legénység megint csak összeverekedett, újra kezdődött a perpatvar s szavavihető emberek szerint mai napig sem szüntek meg zsörtölődni.

Hát ennek a hihetetlen kibékülésnek históriáját akarom itt elmondani, a melyet nyelvbe ütött két kis diák, a maga kemény fejével és lágy szívével s a mit aztán a nagyok szépen ismét elrontottak.

Oka pediglen volt az a nem remélt látogatás, melyben Brockenthal Evaristus obester ur részesítette a kőrösieket.

Mert az obester svadronjával eljutott Nagy Kőrösre, a kecskeméti fuvaroskalkulálása daczára. Az igaz, hogy nem volt valami díszes a bevonulásuk, mert két napig a lovasapat oly rettentő hófúvason vágta magát keresztül, hogy olyanra vén esch trombitásuk: a Venczel sem emlékezett. El voltak csigázva, megtörve, megdermedve, mikor a város alatt megjelentek. Brockenthal kikérette magához Herepey városbíró urat, a ki hamarosan összeszedte a tanácsot és csörgő szánokon kihajtatott hozzájuk.

Az obester eleinte nagyon fennhangon beszélt; rekedt torkával éktelen fisztulázó hangon emlegetett császárt, legfelsőbb parancsot, börtönt, akasztófát, mindent, ha a város nyomban ki nem nyitja előttük a kaput s őket kellő alázattal vendégeiül nem látja a nagy havazás idejére. — Szeme karikákat hányt, harsa bajusza tánczolt fel s alá s bevégezvén ékes németségű mondókáját, azt hitte, hogy ezek a jámbor képű polgárok most mindjárt lábai elé borulnak s gyarló életük számára kegyelemért fognak könyörögni. — Roppant elcsodálkozott, mikor Herepey uram esőndesen megingatta a fejét s azt felelte a haragos urnak:

— Nix dajcs!

Brockenthal kardjához kapott dühében. A városbíró pedig a legnagyobb lélek nyugalommal esítította, hogy: «Kar bántani azt a gyikleső koszperdát, obester uram, elsőbb azért, mivelhogy ilyen nagy hidegben, talán ki se jön a hüvelyéből, bennfagyhatott, mint a miskolczi kocsonyába a béka, azután meg jobb is, ha ki nem huzhatja, mert csak tessék oda nézni az ő háta mögé, fönn a városfalon a kapu két oldalán egy-egy kis ágyu is figyel ide nagyon s ebbe a diskurzusba olyan könnyen bele találunk feleselni, hogy egyszerre elveszik az obester ur vitézi kedvét. Hát ha megtetszik érteni, majd ő elmondja magyarul, hogy mint áll a dolog a vendéglátásra nézve.

Brockenthal vén katonai volt már s kenyerének javát Magyarországon ette meg: értette is a nép nyelvét, de maga olyan embergyilkos kiejtéssel beszélt, hogy a miatt mindenütt kinevették, a mi tudvalevőleg árt az obesteri tekintélynek. Most is csak mormogott, fojtott haragjában bajuszát rágesálva:

— Teremtete! Teremtete!

— Hát úgy áll a dolog, hogy nekünk van benn a városban ötven fizetett fegyveresünk, három mázsa puskaaporunk, aztán ha kell szurkos koszorut, forró vizet teremt elő az asszony nép eleget; minden ép kéz láb embert kiharancsolok a falakra, a kaput szépen becsukjuk, aztán tessék bennünket ostromolni.

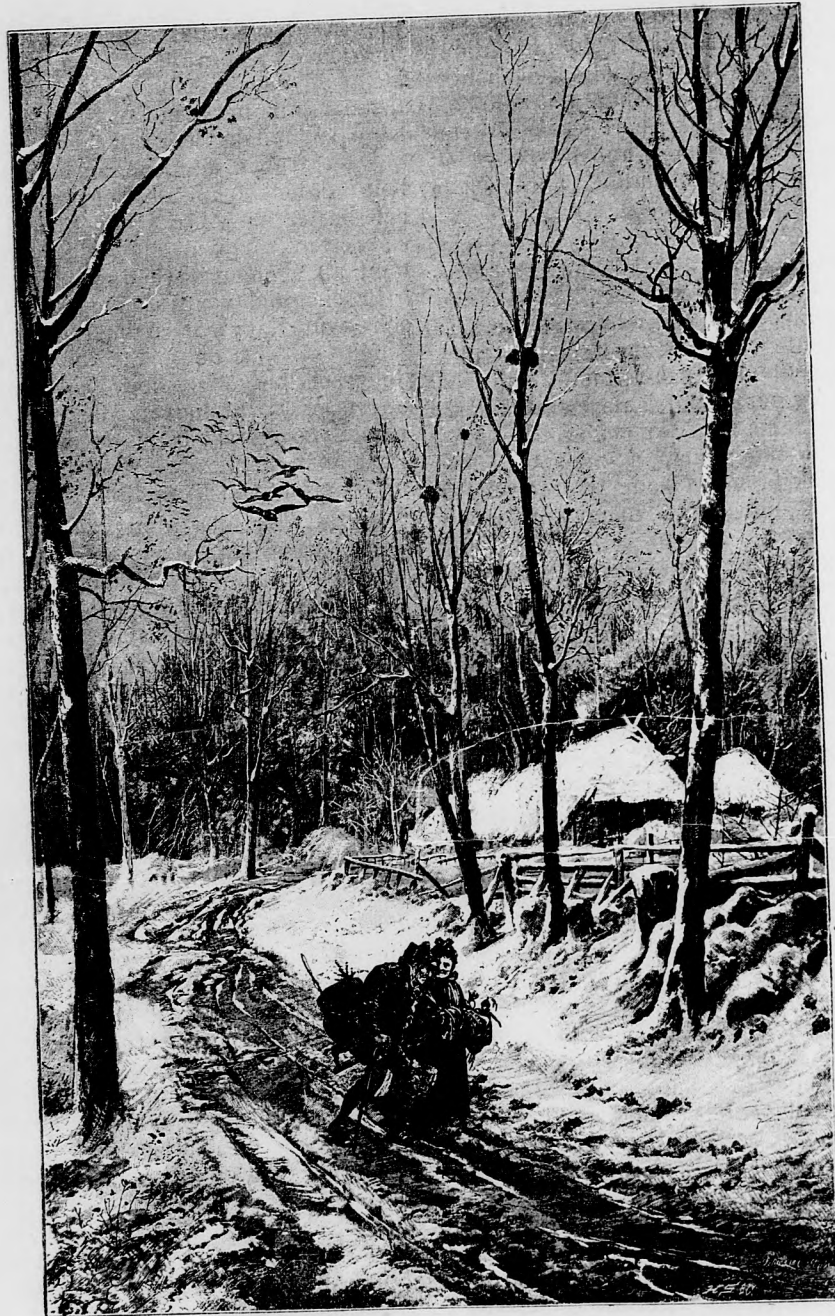
A többi rabólintott, hogy az úgy van.

— Kegyelmednek obester uram, pedig, — folytatta rendületlen hidegvérrel a városbíró, — van itt vagy háromszáz lovasa, puskaaporuk a mi a lódingban van, a lovak alig állnak a lábukon, emberei el vannak a hidegtől kényeszeredve, így aztán — három napi ostrom után magukat itt a sik földön halomra lövetjük: már most tessék meggondolni, mi lesz jobb, az-e, ha tovább is követelőznek, a mikor itt kint a hidegben maradnak étlen-szomjan s a kit a mi mordályunk, kardunk le nem terít, elvesz nyomorultul magában, vagy ha szépen kérésre fogják a dolgot és se pátenst, se akasztófát nem emlegetnek, hanem valamelyes szép instanciában a városi magisztrátushoz fordulnak, ne terheltessék az kegyelmeteknek maga jószántából jó meleg menedékhelyet nyújtani.

Utóbbi szavaknál Hosszu Gábor, a bíró mellett álló városi nótárius indulatosan kapott Herepey uram köntöse széléhez s azt jelentősen megrántotta.

— Csak nem akarja kegyelmed ezt a gyülevesz, csajvadék népet befogadni! . .

— A mint mondtam, — folytatta a városbíró

HAZAFELE.

TEMETÉS A HAVASOK KÖZÖTT.

Brockenthalhoz fordulva s ügyet sem vetve Hosszu nótárius indulatoskodására, — ez instanciát azután a város esküdt atyái bölcsen meghányván-vetvén, nem kételkedem benne, hogy kegyelmeteket, nagy jó és vitézlő urak, falai közzé befogadni nem leszen késedelmes.

Az óbester mindezt belátta szépen. Elhull minden embere, ha még egy napi járó földre tovább viszi, ostromlásról ilyen körülmények között szó sem lehet, bele kellett nyugodnia. Azért még füstölgött magában s bosszusan felelt.

— Esz sok ide tart, tremtete! Itt megfatsysz ló, nem ló, mint! tremtete!

— Hogy kegyelmednek ebben is kimutassam hajlandóságomat, ime a városi tanácsnak majdan kikérendő beleegyezésével e minutumban megnyitatom vitézlő uramék előtt a kaput, kikötvén azonban amaz egy kodicillust, melynek értelme szerint vitézlő uramék itt a kihozott szánokra reáraják karabélyaikát és szabályikat s mint békességszerető vendégek vonulnak bé városunk bástyái közé!

Ettől dühbe jött az óbester.

— Majt ha faty! Nix! Fatyok én koldus, csafarkó, pernahajter, hoty menyek pe kart nélkül nyafokni, könyörökni? Nix!

— Különben nem lehetvén! — vágta keményen Herepey uram s fordult vissza a városfelé, követve a tanácsbéliektől, a kik fejszóvalva beszéltek meg egymást közt a városbíró érthetetlen engedékenységét.

Az óbester visszahívta őket s hosszas alkudozás után végre megegyeztek abban, hogy karabélyaikát lerakják, kardjaikat azonban nem, de biztosításul Brockenthal megígérte, miszerint parancsban tiltja meg embereinek oldalfegyverük használatát; a ki a város falain belül kardot húz, föbelövetik.

Erre a bíróval paroláztak s az ünnepélyesen megengedte nekik, hogy a városba vonulhasanak, ott magukat vendégképen viseljék, nem különben Nagy-Körös tanácsa is úgy tekinti őket, mint vendégeit.

Herepey eljárása általános gúnyolódást keltett. Ki látott ilyet? Rendetlenkedő ellenséges hadat béboesát, mi több vendégkép meghívja, mikor örülnie kellene, hogy alkalma van ezt a csunya fajzatot pusztítani.

A katonaság bevonult, a templomtér üres hombáraiban alom, nyughely készült számukra s a labanc legénység tényleg csendesen, illedelmesen viselte magát napokon keresztül, nem gondolván egyébre, mint dermedt tagjainak

melengetésére meg a rég nélkülözött meleg ételre, a mivel Herepey parancsából bőségesen ellátták őket.

Annál nagyobb zaj volt a bevonulást követő tanácsülésen. Városatyák, esküdtek, tanácsosok elkeseredetten nekirontottak a bírónak czéltalan, esztelen nagylelkűségéért. Zúgott, zajongott a nagy terem. Közben dörgő hangok vegyültek egy-egy dühös, szilaj felkiáltással: «Le vele!» «Áruló!» «Elkell itélni!» «Kérjük a fejét!»

Herepey pedig ott ült a bírószekékben hidegen, keményen, rá sem hederítve a fölötte zúgó viharra! Végre csengetett és szót kért. Beszélt nekik hosszasan a katonaság veszélytelenségéről, a város vagyonáról és erejéről, amaz előnyökről, mik az ilyen híres óbester kegyének megnyerésével járnak, — mind nem használt. Végre mintha szokallan pirosság öntötte volna el ábrázatját, mintha nála ritkán tapasztalt csillogás lobbant volna szemében, hangját főlebb emelve fejezte be beszédét.

— Most pedig megmondom még kegyelmeteknek, mit gondoltam én odakint akkor, mikor elhatároztam bebocsátásukat. Elgondoltam, hogy ha ez az elkényszeredett, szánalomra indító had, az a sok éhségtől elvannnyadt ábrázat, didergő nyomoru nép nem városunk előtt állana, de Kecskemét kapuján kérne bebocsátást, — látnák pedig a fuvaros gazdák ama sok megrokkant szegény állatot, a mint én láttam, elcsigázva, búsan lehajtott fejekkel, nem vinné rá a szívük, nem engedné a szánakozásuk, hogy szivtelenül, kegyetlen pogány módra kiutasítsák a vánszorgó párákat a hideg, havas, élettelen pusztaságba s el hagyják nyomoru módon pusztulni, mikor van benn alom bőségesen, a had veszedelmet rájuk amugy sem hozhatna.

A zaj kezdett csillapulni. A szegény párákat alföldi ember mindig megsajnálja. Lovat igen, labancot nem.

— Azután elgondoltam, hogy ezt a háromszáz embert ott Kecskeméten jól tartanak s ezért hálaképen új év után elküldenék Nagy-Körös ellen municióval, teljes erőben, a minnek mi, bizony mondom, — ha bírnánk is velük, kárát vallanók. Hogy így az eszünkön Kecskemét diadal-maskodnék, — ezt már, mondom, kegyelmeteknek, nem lehetne eltűrnöm és tudom jól, más sem, senki sem tűrné el azok közül, a kik itt együtt vagyunk. Hanem igen is, ugyanezt most mi leszünk megteendők Kecskemét ellen és hiszem Istenem, nem fogunk szégyent vallani, mert túljártunk ő kelmék eszén. Ezért tettem! És most szóljon, a kinek a dolog ninesen innyére, meghallgatom!

(Folytatása következik.)

Átyámnak — anyámnak.

— A férfi sorsa tűrni és szeretni!
Mondád atyám s szívembe véstem azt;
Lelkembe irva magasztos tanácsod,
Mely szívet izgat és keblet dagaszt.
Bátran követve szentelt léptedet,
Tudom, hogy útam nem lesz tévedett.

Szívembe oltád lelked érzeményit,
Agg lelkedet lelkembe ültetéd,
És az megujult tette vágyva bennem
S én harcra vágyom, küzdni — szerteszt
— Ha a hazát megemlítjük remegve,
Szívem beömlik agguló szivedbe!

Kitől tanulnám a hazát szeretni,
Ha nem tetőled, drága jó atyám,
Ki zord halállal küzdél is meg érte,
És azt legyőzted, — véred hullva tán:
Atyám, atyám, e gyöngyöt oltsd fiadba,
És földereng ez ifju sziv viradta!

S ha egykor még a harcmezőre hinak,
Ketten kivívjuk véren a babért —
Kell, hogy deregjen fénye még hazánknak,
Mely most oly fájó, téves útra tért . . .
Tar most hazánk, nines már virágja rajta,
De vérünk cseppje azt is felfakasztja!

T Á V O I B A N.

Oh messze, messze, hol időznöm édes,
Én jó anyám a levelét megírja,
Parányi mécs agg, reszkető kezéhez
Szép rózsaszínű fényt vet a papírra.

Mint írja, kérdi aggódó szavakkal,
Fiának sorsa nem fordult-e roszt?
Feleljek neki rögtön ám azonnal . . .
Megesókolnám még azt is, a ki hozza!

Anyám, anyám, ne félts oly szörnyen engem,
Nem rontja tiszta szívem e világ itt,
E tarka nép közt hű szülőszerelemem
Göröngyös úton czél felé világít!

Ne félts anyám, bármily tuskés az útam,
Csak végigküzdöm egymagam szerényen,
Hisz ezt a jelszót én töled tanultam —
S mire te oktatsz, rég szívembe véstem!

Csak ird anyám, csak irjad a levélkét,
Oly édesen zsong a szívembe hangja,
Mig ujjaim boritékját feltépték
El-el sóhajtom a neved magamba.

S a mig habozom a nagy válaszútnál,
Boldog vagyok, ha olvasom tanácsod . . .
— Oh én szívem, ha úgy szeretni tudnál,
Miként anyád, sehol se volna másod!

Grób Béla.

A Z A E T N A.

Oly kitöréseknél, melyek alantabb, a hegy oldalain történnék, a kráterkúp vulkáni tevékenysége leginkább csak arra szorítkozik, hogy a főkráterből hatalmas füstfellegek áramlanak ki, gyakorta roppant mennyiség vulkáni homok lökődik ki és vörösen izzó hatalmas rögök repülnek a levegőbe. A kitörés hevességének foka szerint változnak a főkráter vulkáni tüneményei, úgy, hogy a működő erők sokszor 200 méterre lódítanak lávagöröngyöket és salakot a magasba, melyek aztán vagy visszahullanak a kráterbe, vagy pedig ivalakban a tölesérkúp külső lejtőjére zuhannak és annak tövéig görögnek le. Még magassabbra repül a finom, feketés vulkáni homok a levegőbe, hol aztán az uralkodó széláramok megragadják és messze-messze viszik, mig az le nem esik, úgy, hogy kitörések alkalmával

Észak-Afrikában, Kréta szigetén és az Adriai tengeren is észlelték az Aetna lávafövényének hullását. Szintoly eltérő az eruptiók tartama és gyakorisága, valamint a kiömlő láva mennyisége.

Néha kisebb kitörések mennek végbe, melyek aztán rendszerint néhány esztendei időközben ismétlődnek, miközben a tulajdonképeni láva eruptio tartama gyakran néhány napra szorítkozik és jelentéktelen, alig néhány ezer méter hosszú és száz méter széles lávafolyamok képződnek. Ezzel szemben a nagyobb eruptiók sokszor hónapok hosszat tartanak és a lávafolyamok több mint 20 kilométer hosszúságot és helyenkint 4 kilométer szélességet érnek el, 30, sőt még több méter magasságra borítva a talajt, a szerint, a mint a láva függőleges sikon terjedt el, mélyedéseket töltött

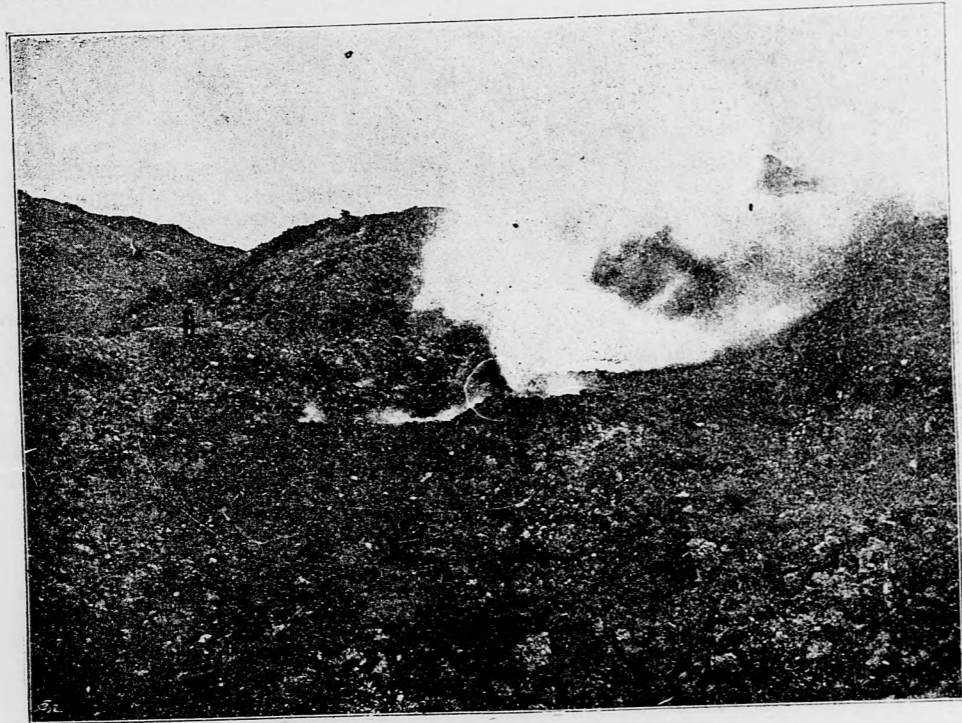
ki, vagy akadályoknál tarlózott föl. Ez volt az eset az Aetnának 1669-iki, eddigelé legnagyobbnak ismert kitörésénél.

Szerfölött változékony ama sebesség is, melyel az Aetna lávája előre mozog, de sohasem valami tulságos nagy. Rohamosan tódul ki a láva a kiömlés nyílásán vagy hasadékán, hol olvadó öntött vashoz hasonlít, valamint ottan is, hol erősen lejtözödő talajon hömpölyög, ezzel szemben már kihültebb állapotban és gyengébben szögellő területen a híg láva óránként 2-4 méternél alig tesz nagyobb utat.

A kiáramló láva felszínén igen gyorsan hül

gyanánt tűnnek föl, melyek az illető lávafolyam bejáratánál zordon jégtömegek módjára tornyosulnak egymásra.

A mozgó lánának ezen göröngyökből vagy salakból álló teteje nappal közönséges feketének mutatkozik s csak olykor-olykor villog elő a tető hasadékain és a hosszúdad réseken keresztül a lávafolyam vörösben izzó belseje. Éjjel ellenben tisztán láthatni a folyékony lávatömeg átható fényét a folyvást ki-bezáródó nyílásokon. A láva előrenyomulása közben az egymásba ütköző és hullongó lávagöröngyök sajátos, esikorgó morajt okoznak, mialatt a

Hegydali lejtő működésben. (Az 1883-iki kitörés alkalmával.)

ki és merevedik meg, ám de a lávafolyam belseje sokáig magtartja cseppfolyós halmazállapotát és ehhez képest lassacskán hömpölyög előre. A haladó lánának kihült és megkeményedett felszínén eközben megrepedezik és rögökre töredezik, melyeket az alatta levő vörösben izzó láva tovább visz és a továbbmozgás folyamán egymásra halmoz meg torlaszt. A lávafolyamot borító ezen szürkésfekete vagy szurokfényű göröngyök alakja, nagysága és vastagsága is különböző, a mennyiben gyakran hatalmas, négyzetméteres tömegek, bizarr formájú apróbb rögök vagy csak törmelék

kitörés helyéről az eruptió tölcserében egyre-másra történő robbanások dörgése hallható. Ott azonban, hol a láva nyugodtan kiterjeszkedik és előrenyomulás nélkül megmerevedik, lepényszerű zárt felületet képez, olyant, minő a kiöntött, nyúlós ércz. A kihült láva rossz melegvezető, olyannyira, hogy rá lehet lépni a láva salakos tetejére mikor még benseje izzó állapotban van. Megegett már az is, hogy a láva a magasabb hőrégióban a már előbb kihányt homoktól borított hómezők fölött folyt el, a nélkül, hogy az alatta levő havast megolvastotta volna. A kiömlés helyén a sokszor

ívalakban, forrás módjára előtörő láva tiszta fehér izzásban jelenik meg: ezen izzó fény visszatükröződik a nyílás fölött gomolygó gőzfelhőkben, úgy, hogy ezek úgy tűnnek föl a sötét északában, mint messzire tündöklő tűoszlopok.

Jellemző tünetény az Aetna eruptióinál a kráterek fölött kilódított gőzfelhőkből és vulkáni homokból képzett hatalmas oszlop, mely fönn esernyő gyanánt terjeszkedik ki és úgy látszik, mintha tényleg állana, olybá, hogy némiképpen a *fenyőfára* emlékeztet. Már *Plinius* összehasonlította ezzel a Vezuv kitöréseinek

dig viszonylagos nyugalom szakai váltakoznak nagyobb tevékenység idejével. Eruptiókat és hevesebb vulkáni működést. ismételt földrengések jeleznek, melyeket gyakran földörgő földalatti robaj kísér. A tulajdonképpeni kitörést rendszerint egy óriási heves lökés vezeti be, mikor is a gázok és az izzó lávatömegek leküzdik az utolsó gátoló ellenállást, hogy a felszínre rohanjanak. Az eruptió egész tartama alatt azután kisebb-nagyobb szünetekben váltig reng a föld, a nélkül, hogy említésre méltóbb kár esnék.

A legtöbb kitörés a felső sivár erdővidékre

Egy fát körülzáró régi lávaréteg.

szint ilyen jelenségét. Szerfölött eltérő azon időtartam is, míg a láva olyannyira elmállik, hogy tenyészet kezd rajta mutatkozni. Vannak lávafolyamok, melyek több száz esztendősek és a vegetáció még mindig nem fogott rajtuk, míg másokat, noha sokkal fiatalabbak, már buja növénytakaró borít és csak itt ott előmeredező szirtszálak meg lávatömbök vallanak a talaj mivoltára.

Már a Krisztus előtti 2-ik századból ismerünk történetileg igazolt Aetna-kitörést és azóta minden évszázadban történt számos jelentékenyebb kitörés, melyek közben azonban min-

szoritkozik és a láva a körülményekhez képest csak ritkán éri el a hegynek lakott és művelt tájait, Voltak azonban olyan eruptiók és lávaömlések melyek irtózatot pusztulást okoztak: ilyen a már említett, több hónapig tartó 1669. kitörés, melynél 14 város és helység pusztul, vagy rongálódott meg, a láva magának Catoniának egy részét elborította, a város kikötőjét betemette és 1.5 kilométernyi távolra rohant a tengerbe. Szerencsére csak ritkán járnak a kitörések ily vészes következményekkel, mint ez az 1669-iki kitörés, melynél mindez ideig az Aetnának legnagyobb lávafolyama omlott.

Az utolsó évtizedek ismételt kitérésai nem is értek lakott helyeket, legfőlegb néhány magányosan álló parasztviskót dúltak fel és erdőkhöz, szőlőkertekhez és művelt földben, is csak csekély kárt okoztak, minthogy az új láva nagyrészt régebbeni lávafolyamok és kultiválatlan területek fölött terült el. Így az 1883 márczius havában csak néhány napig tartó eruptió alkalmával a csupán 1 $\frac{1}{2}$ kilométer

hosszu lávafolyam csak kevés művelt földet rongált meg; az 1886 május havi kitérésnek lávája pedig, mely Nicolosit már komolyan fenyegette, a község első házai előtt 250 méternyire megállapodott, miután vagy 5 $\frac{1}{2}$ négyzetkilométert, részben 12 méter magasra elborított; e területből azonban csak harmadrésze volt művelt talaj. A legutóbbi kitérések is ezen határok közt mozogtak. (Vége.)

Hétköznapiok.

(Jókai Mór regénye.)

Az 1846. évi «Eletképek» egyik számában T. L. aláírással egy ifjú író legelső regényének bírálata jelent meg. A nagy apparatussal megírt kritika egyik helyén szóról-szóra azt mondja a kritikus, hogy ő «a fiatal szerzőnek az akkorig egészen ismeretlenben az egyszerre oly magasan fölmerülőben az erőnek, eredetiségnek, képzelődésnek oly dús kincseivel bíróban, ha lélektani s emberismereti tanulmányait szorgalommal folytatja, nyelvét egészen correctté simítja s némely túlságait mérsékli, irodalmunk egyik első rendű novella s regényköltőjét látja, díszét s kedvenczét azon gyér sornak, mely ekkor a regényirodalom parlagát sikerrel miveli».

A bírálat alá fogott fiatal szerző Jókai Mór volt, zsenéje pedig a *Hétköznapiok*, T. L. jóslata, mint mi ezt éppen egy fél századdal később láthatjuk, csodapontossággal beteljesedett. A *Hétköznapiok* alapköve annak a tündérvárnak, melyet Jókainak varázslatos fantáziája ennyi idő alatt fölépített.

A regény a legszilajabb szenvedélyek szélvészese harcra. Két ellem áll egymással szemközt; egy atavisztikus minden bűnnel terhelt, daemóni, ármánykodó bárócsalád — meg egy igazából kiforgatott, embergyűlölő, de nemes tulajdonságokkal bíró ifjú.

Balnai István szülői tilalom ellenére nőül veszi Óváry Lillát; fiuk *Balnai Pista*, a regény hőse, egy szilaj mizantróp, de nemeslelkű csavargó. Az öreg Balnai egy összeesküvés miatt elmenekült barátját követi a számkivetésbe és ott hagyja családját. Lillának zsarnok atyja megtudván, hogy Balnai kálvinista, leányát egy zsupori köznemeshez, Gyékény Mártonhoz erőszakolja. Itt születik egy leánya, kinek neve ugyancsak *Lilla*.

Ezek az előzmények. Mikor történetünk kezdődik, a szülők már elhaltak és Pista meg

Lilla árván növekedtek föl. A fiut sötét kedélyűvé tette sivar ifjúsága, a leányt mostoha atyja kegyetlenül kinezta, míg Pista el nem ragadja tőle és elrejtve, magánál tartja. Itt látja és szereti meg a fiatal *Szilárdy Leánder gróf*, annak az embernek fia, kit az öreg Balnai elkísért a számkivetésbe. Nem tudatja vele kilétét, hanem Rónai Sándor név alatt udvarol neki. Pistának viszont a szép *Zilányi Janka* iránt érzett gyöngéd vonzódása ad enyhét. Mindkét ifjú boldogságára azonban felhő készül borulni. A vén, romlott *Dömsödi Góliáth János* báró minden áron birni akarja Zilányi Jankát, ezért tönkreteszi atyját, majd, hogy magához kényszerítse, fölgyújtja végső menedéküket, házukat. Ez alkalommal elég az egész város. Egyedül Balnai Pista tudja ki a gyújtogató.

Góliáth János büneiért büntetve van saját fiában, *Péterben*. Apa és fiu kölesönösen halálosan gyűlölnek és kesergetik egymást. Egyelőre az apa kerekedik felül, elkergeti fiát házából és mint rablót, üldözteti. Péter vétkes lánggal ég Balnai Lilla iránt és őt czinkosaival el akarja raboltatni, azonban az éber Pista megakadályozza a tettet. A megszorított ifjú Góliáth azt hazudja, hogy a hölgyet Szilárdy Leánder gróf megbízásából, annak számára akarta megkeríteni, Leánder ellen szól azon körülmény, hogy gróf létét és nevét eltitkolta Pista meg huga előtt, ezért Pista keserű szemrehányások közt, kitiltja házából. A mizantróp embergyűlölőle most még élesebb lesz. Kicsapják az iskolából, ügyvédi irodába szegődik; itt tudja meg, hogy Zilányi Janka személyét atyja adósságai miatt a vén Góliáth bárónak itélték. Ekkor, mint a fiavesztett fenevad, nekirohan a világnak.

A regény második részében érik a boszú sötét munkája Balnai ellopja kedvesét, bujdosik a beteg lánnyal zivataros éjben, zsványta-

nyába jut, hol csak a herkulesi erejű pusztabíró, Rónai közbelépte menti meg. Ezután zárt fekete házban lakik a csavargó Jankával és nővérével, Lillával. Itt sincs maradásuk, az az üldöző báró nyakukra küldi a végrehajtó bíróságot, ekkor Rónai háza nyújt nekik menedéket, hol a beteg Janka meghal. Balnai most már csak a megtorlásnak él; a pusztán szörnyű szélvész közepette elfogja boldogtalansága okozóját, Góliáth Jánost és Janka koporsójánál fölfedezi az összegyűlt nép előtt, hogy ő a város felgyújtója. Véritéletet tartanak a gyáva bűnös fölött, az irgalmas szívű pusztabíró megmenti még a haláltól azáltal, hogy módot nyújt neki a szökésre, de a végzet eléri: saját fia, Péter gyilkolja meg.

Míg Balnai boszujának áll, másfelől elveszti élete végső reményét, nővéréét. A szívósan cselje felé törő Góliáth Péter ugyanis elrabolja Lillát és a Tisza mocsárainak rejtékén egy szinte hozzáférhetetlen szigeten tartja. Lilla megőrül kétségbeesésében és utálja elrablójától született gyermekét. Végre Balnai hosszas eredménytelen kutatás után óriási, hihetetlen erővel Leánderrel együtt behatol a vízvadon belsejébe és elragadja az alvó Lilla gyermekét. Góliáth Péter puskával utána tör, azonban gyermekét lövi agyon Pista karjaiban. Másfelől Leánder elviszi Lillát, ki régi eszmény-

képe láttán visszanyeri értelmét. Góliáth Péter, mint atyja és fia gyilkosa, a törvények halottja egyedül marad a vadonságban és a lelkiismeret rémeitől kinezva, pusztul el. Lilla boldog lesz Szilárdy Leánderrel, a csavargó Balnai pedig átveszi apai örökségét.

Ily szertelen, egyenetlen, de hatalmas rajz a «Hétköznapiok» melynek zordon, romantikus színezete nyilván Hugo Viktor hatására vall. Sok benne a hihetlenség: az idősb Balnai barátja iránti szeretetből ott hagyja családját; a férjét szerető nő máshoz engedi magát adni csupa leányi tiszteletből; a ifjú Balnai egy rabló szavára eltaszítja legjobb barátját, ez pedig elmegy a nélkül, hogy egy szót is szólna menetségére. A ragyogó előadás, a helyzetek, a képek eredetisége és határossága azonban el-takarják a pszichológiai alaptalanságokat. Leírásai pedig, mint az Alföld (I. kötet 115 l.) a kopaszító-csárda, (II. 15), a pusztai zivatar (II. 56), a tiszai rejtett sziget (II. 126.) egyszerűen mesterinek. Alakjai, mint Jutka asszony, Bálvándy bíró, a részeg esküdő, a kapezabetyár, Jelersák stb. éles megfigyelésen alapuló, páratlan typosok. A helyenkint előmlő humor, bár kesernyessége még a fiatalságnak gyakran affektált pessimizmusára vall, elárulja a leendő nagy regényíró, ki szárnypróbalgatásában is már óriásnak mutatkozik.

Iskolai hírek.

Az esztergomi kath főgymn. Czuczor önképzőköre immár 17 évi elalétságból, 1897. év január hó 10 tartott alakuló gyűlésén ismét megalakult. A kör vezetését főt. Valnits Döme igazgató ur megbízásából főt. Bárdos Remig tanár ur vette át, ki magvas buzdító szavak után a nagy. vallás és közoktatási minisztérium által jóváhagyot alapszabályokat ismertette s végül az ifjuság által ajánlott tisztviselőket nevezte ki. A kinevezett tisztviselők: Elnök: Nagyfalusi Lajos, VIII. o. t. Alelnök: Jehlicska Ferencz VII. o. t. Főjegyző: Mattyasovszky Kálmán VIII. o. t. Aljegyző: Szitkei Béla VII. o. t. Pénztáros: Berkó Antal VII. o. t. A bíráló bizottságba a köv. nevezettek ki: Wetzenkircher Mózes, Csernák Róbert, Luncz János, Zuber János VIII. o. tanulók továbbá: Bozsényik Jónás, Dseh Jenő és Mészáros Ferencz VII. o. tanulók. Póttagokká: Majerszky István, Holma István, Milakovszky László VIII. o. t. Zemanek Vincze, Kohn Izidor, Marezcy József és Hamar Árpád VII. o. t. A tisztviselők

kinevezése után a gyűlés a vezető tanár ur életetésével véget ért.

A szegedi főgymn. önképzőköre jan. 10-én tartotta hetedik rendes gyűlését: Vörösmarty elegiai. Felolvasta Zimányi Gyula VIII. o. t. Petőfi: A hazáról. Kiválóan sikerülten szavalta Timina Zoltán VIII. o. t. Magyarország mint a kereszténység és a kultura védő bástyája a barbárság és a keleti pogányság ellen. I. rész. Felolvasta Kiss Aladár VIII. o. t. Gabányi: Az öngyilkos. Kiválóan sikerülten szavalta Hentz Károly VII. o. t. Thomay Ernő VIII. o. t. «Az ezredéves mult emlékezete» cz. szónoklatát bírálta Nagy István VII. o. t.; érdemkönyvbe kerül a dolgozat. Arany; V. László. Sikerülten szavalta Spitzer József VII. o. t. Jantsovits Jenő VII. o. t. bírálatát Hentz Károly VII. o. t. dolgozatára ellenbírált Thomay Ernő VIII. o. t. Peterdi: Az orr. Elégé sikerülten szavalta Tóth Imre VII. o. t. Gönczi Elemér VII. o. t. A küzködő cz. versét bírálta Grüner Manó VII. o. t.; a vers dicséretet nyert.

VEGYESEK.

Ezer magyar feladat. Lapunk szerkesztője, Dr. Rupp Kornél e munkáját, mely díszes kiállításban január végén hagyja el a sajtót, ajánljuk lapunk összes előfizetőinek és híveinek figyelmébe. A ki *tíz* előfizetőt gyűjt a jelenleg nyomás alatt levő érdekes és hasznos könyvre, *egy ingyenpéldányban* részesül, a ki *öt* előfizetőt gyűjt, feleáron, aki 3 előfizetőt gyűjt 1 frtért kapja a könyvet, melynek bolti ára 2 frt, előfizetés után 1 frt 50 kr. A megrendelések szerkesztőségünkbe is intézhetők, az előfizetési pénzek azonban Hangos Antal könyvkereskedő címére — Budapest, IV., Calvintér 5. sz. küldendők.

A Petőfi társaság, az íróknak és költőknek e díszes köre, január 6-án tartotta évi közgyűlését. A közgyűlést *Bartók Lajos* alelnök nyitotta meg, magas szárnyalású szónoki beszéddel. Bevezetőleg a millenniumról emlékezett meg költői lendülettel, azután áttért a kor divatos irányára, az anyagiságra, mely betolakodik az irodalomba is, bár ez tartózkodólag viselkedik vele szemben. Körvonalazta az irodalmi társulatok feladatát, melyek hivatása a közönség és irodalom közötti érintkezést közvetíteni. Végül buzdította az írókat, tartसानak össze az eszményi célért. Utána *Szana Tamás* titkár tett jelentést a Petőfi társaság múlt esztendei működéséről. Most kellett következnie *Jókai Mór* elnök felolvasásának, de ezt, a természet szorongásig megtöltő előkelő közönségnek sajnálattal kellett nélkülözni, mint-hogy a nagy író gyöngékedése miatt távol maradt. E helyett Várady Antal olvasta föl Jókai levelét, mely előadja, hogy az elmaradt felolvasás a *Régi fiatalok*-ról szólt volna. Aesthetikai kísérlet ez, annak megvilágítására, mi-ben és miért különböznek a félszázad előtti írók alkotásai a mostani írókéitól. Jókai kiinduló pontja, hogy a költőnek vagy *fantáziával* vagy *világgal* kell birnia: a kettő közül egy is elég, de a tökélyt a kettő együttléte adja meg. A szenvedélyhez vagy humorhoz *élet* kell, mely lesújt: ő tehát elmondja majd, milyen volt az ötven év előtti fiatal írók «élete», «világa». A levél humoros záradékából a közönség meggyőződhetett, hogy Jókainak nincs komolyabb baja. *Jakab Ödön* ült erre a felolvasó asztalhoz és előadta «A munkás halála» cz. megható költeményét. Nagy tetszéssel fogadta a hallgatóság *Zichy Géza* grófnak «Egy teás kanna» cz. vig rajzát, mely arról szól, mennyi csete-patét hoz a szerző nyakára egy

külföldön eltörött edény. *Papp Zoltán* «Hazug korszak» czimmel politikai élű költeményt szavalt el. Őt *Beniczkyné Bajza Lenke* váltotta fel; a kitünő írónő «Őszinte vallomások» cz. novellával bilincselte le a figyelmet, szólván egy fiatal ember regényes szívügyéről. A sorozat fénypontja következett most: *Abrányi Emil*, a nagyszerű költő olvasta föl dalát a «Klasszikus Gorgias-ról. Gorgias athéni poeta volt, ki meggyűlölte a változandó, háladatlan népet, félrevonult a nyilvánosságtól. A szükség azonban ráfordítja a figyelmet: az athéniak háboruban leveretve, kétségbeesésükben Gorgias-hoz folyamodnak harezai dalért, mely fölvilágosítja a csüggedt harczosokat. Gorgias meg is írja a dalt és annak hangjai mellett felei győzelmet aratnak. Az örömrőben uszó nép Georgiashoz rohan, hogy őt magasztalja, de a költőt halva találják: megölte magát, hogy kiterjen hálátlan nemzete tömjénezése elől. — A gyönyörű költeményt zugó tapsal jutalmazta az elbajolt közönség, melyet végezetül *Rákosi Viktor*, a jókedvű humorista nevettegette meg, az ő dévaj Sipulusz-féle történeteinek egyikével.

Az 1. számban közölt fejtörők megfejtése.

Számítási kérdés: $X_1 = 1, x_2 = 3, x_3 = -1/2, 1 + \sqrt{-3}$.
Földrajzi kérdés: Amsterdam. A zúider öböl kinyulásián fekszik.

Történelmi kérdés: Sulla Lucius Cornelius.

Természetrizsi kérdés: Semmig. (hypodaucus lemmus.)

Edény Rejtvény: Boldog új évet.

Képrejtvény:

Ne álmoldj ébren holdas méla éjjel,
Káprázatos színjátászó álmoakat.
Ne törj versenyre tünt kor Babelével:
A fellegek közt rejtett fény fogad!
Álmod megtépní gyenge szellő lebben
S a foszlányt . . . sírva nem keresheted.
Miként a sas szédülve, szárnysegetten
Fukol a sárba, a mely eltemet!

Helyesen fejtették meg.

Megfejtők: Kövesi Rezső, Cerstlauer Albert, Kohn Vilmos, Kovács Ágost, Kerbler Lajos, Rajkó István, Pál Ferencz, Izsay Béla, Weisz Gyula, Fehér Gusztáv, Kovács Sándor, Pirinkó Mihály, Gróff Béla, Lambert János, Csilléry Imre, Fuchs Vilmos, id. Stern Lajos Kéthelyi Kálmán, Schuler Béla, Petőcz József, Smidt Alajos, Kucsár Kálmán, Hazay Ferencz, Seidl Aladár, Szvetics Gábor, Balázs Ferencz, Cserey Ferencz, Wiedermann Sándor, Dénes Bertalan, ifj. Szijbely Pál, Kiss Géza, Weiser Ignác, Vally Dezső, Karsay Sándor, Deutsch Ottó, Sallay Kázmér, Lupics Gyula, Kovács Ágost, Groszmann Oszkár, Gerstlauer Albert, Kövesi Rezső, Kohn Vilmos Nagy Elemér.

A kitűzött jutalmat *Nagy Elemér* nyerte el Pozsonyban.

«Kosmos» műintézet nyomása. Budapest, VI., Aradi-uteza 8.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA AJÁNLVÁ.

Előfizetési árak:		SZERKESZTI:		SZERKESZTŐSÉG:	
Egész évre	4 frt.	Dr. RUPP KORNÉL		Budapest, IX., Soroksári-uteza 31.	
Fél évre	2 frt.	főgymnasiumi tanár.		KIADÓHIVATAL:	
Negyed évre	1 frt.			Budapest, VI., Teréz-körrut 23. sz.	
Megjelenik minden vasárnap.		Kiadja a „Kosmos” műintézet, kő- és könyvnyomda és hírlapkiadó részv. társ.		KÉZIRATOKAT nem adunk vissza.	

A példa vonz.

(*) Alig hangzott el az az indítvány, melyet egy buzgó hazafi Vörösmartynak a fővárosban emelendő szobrára vonatkozólag tett, csakhamar visszhangra talált mindenfelé. Mert valóban szép dolog a lelkesedés, a mely ugyszólván a semmiből tud teremteni monumentális dolgokat.

Igaz, hogy mi, közönség a rendes adózason felül majd még egyszer annyival meg vagyunk terhelve olyan adókkal, a melyek alól magunkat alig vonhatjuk ki. Különböző társulatoknak, egyleteknek vagyunk tagjai; új templomépítés céljaira, közművelődési célokra, éhező fiúk és családok számára lehetetlen megtagadni valamit, s így nem győzzük erszényünkéből a megtakarított filléreket előszedni. Talán éppen valami szórakozásról kell lemondanunk a segélyképen adott összeg miatt, de jó szívünk meghozza az áldozatot. S így a sok jó ember fillére nagy összeget teremt, melyből már lehet valamit tenni.

A tanuló ifjuság megadóztatása azonban ritka dolog, s csak akkor szokott a sor rá kerülni, mikor hazafias czélról van szó. Azok a fillérek, melyeket aztán az ifjuság összegyűjt, tekintélyes összeget szoktak képviselni.

Emlésem rá, 8. osztályos voltam, mikor Arany meghalt s fölmerült az eszme, hogy neki szobrot kell emelni és felszólították az ifjuságot is adakozásra. Nem volt közöttünk egy sem, a ki fukar lett volna adományával, egyik-másik egész havi pénzét odaadta. Most, férfi korukban, olyan jól esik látni azt a szobrot, melynek talán egyik alaptéglája éppen a mi pénzünkön került ki.

Az ifjuság a költők iránt mindig tisztelettel s hálával van eltelve, Vörösmarty meg éppen kedvence a hexameterekben dolgozó kezdő

poétáknak. Nincs olyan tanuló, a ki Vörösmartyért ne lelkesednék s azért, midőn lapunk új évfolyamának első számában Major Károly dr. tanár urnak a Vörösmarty szobrára való adakozásra vonatkozó felhívását közzé tettük, tudtuk, hogy az lelkes visszhangot fog kelteni az ország ifjuságánál. Nem csalódtunk!

Éppen az ő tanítványai, a kiket a tanár ur hazafias lelkesedése ott az idegen nyelvű lakosság között majdnem rajongó magyarokká nevel, jártak elől a jó példával, mikor alig két hét 36 frtot gyűjtöttek Vörösmarty szobrára.

Ez a lelkesedés bizonyára vonzó példa lesz a többi ifjuságra nézve is. A zomboriak után fog következni a többi intézet is, mert meg vagyunk róla győződve, hogy mikor Vörösmarty érdemeinek méltányolásáról van szó, egyetért a lelkes zombori ifjusággal Magyarország egész tanulóifjusága.

Mi szívesen vállaljuk magunkra a beküldendő összegnek rendeltetése helyére való juttatását, szívesen örökítjük meg lapunk hasábjain az áldozatkész tanuló ifjuság nevét, mert ez valóban megérdemli. Hiszszük, hogy évek múlva ott találjuk ezeket a tettek mezején, mikor hazafias czélról s a haza jólétéről lesz szó.

Majd meglátjátok, hogy milyen gyümölese lesz annak a fának, melynek ilyen virágja van s hogy bizva-bizhatunk, hogy bennök jön el az a «jobb kor», melyért éppen ennek a költőnek ajkán fakadt a jóslat, — «mely után buzgó imát epedez százezrek ajkán».

Eddig még nem olvastam a lapokban a Vörösmarty szobrára küldött gyűjtések kimutatását. Üdvözlöm a zombori tanuló ifjuságot, a mely az országban a legelső igyekezett lenni filléreinek a nemes célra való felajánlásában.